

Referat fra møde i Bevaringsudvalg for danske husdyr genetiske ressourcer hos oprindelige danske husdyrracer, Kolding, den 8. oktober 2026

Fremmødte:

Thorkild Lykke, formand, tidligere SEGES
Helle Dalsgaard, heste (suppleant)
Flemming Brask, kvæg
Henriette Magnussen, får
Ole Mols, svin (suppleant)
Morten Kargo, AU, (suppleant)
Jakob Kortegaard, Økologisk Landsforening
Christian Vingborg, Kulturministeriet, Det grønne museum
Kristine Klindt, SGAV
Anders Larsen, SGAV (sekretær)

Afbud:

Patrick Jensen, fjerkræ

Vakant:

Dansk Gedeunion

1. Velkomst ved formanden

2. Kort bordrunde

3. Godkendelse af dagsorden

Godkendt

4. Meddelelser fra Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV)

Resortomlægning

Kristine orienterede om seneste ressortomlægninger.

Dyretilskud

Anders orienterede om ordningen for dyretilskud:

- Udbetalinger udskudt grundet ressortomlægning, som har medført manglende IT-understøttelse og manglende ressourcer til opgaven i sagsbehandlerteamet, som er et nyt team. Ansøgerne orienteres direkte.
- 154 ansøgninger, 1352 dyr, 1,67 mio. kr.
Stigning på 9 ansøgere og ca. 130 dyr ift. 2025
Hvis sagsbehandlingen ender med at ansøgningerne sprænger rammen, vil tilskuddet blive nedsat forholdsmæssigt.

Henriette: Spørgsmål om hvordan man vil håndtere tilskud i fremtiden, når der er tanker om at anvende gamle racer til naturpleje.

SGAV: Umiddelbart er der ikke indtænkt ekstra midler i den forbindelse.

5. Meddelelser fra medlemmerne

Christian: Intet nyt. Modtager løbende henvendelser fra nye avlere.

Ole: Intet nyt om svin, men der er fremgang i geder til naturpleje. Ole har selv leveret geder til et projekt i Rold Skov. Landracegeden er vellidt pga. den æder opvækst frem for at græsse.

Flemming: Projekter om frigivelse af klausuleret SDM-sæd fra genbanken. Arbejder på at finde en ny rød tyr, der kan tappes.

Helle: Har fået frostsæd af to hingste fra genbanken, hvoraf den ene har virket. Det lever nogenlunde op til forventningen idet succesraten ifm. anvendelse af frossen hingstesæd ligger omkring 40%. Hun har til at forsøge igen i 2027.

Henriette: Fortsat opmærksomhed på at nye avlere får registreret sig korrekt i WebdyrPlus. Jakob supplerer, at Ertebølleracen er godkendt som en selvstændig race, men det er aldrig blevet effektueret med en selvstændig ekstern racecode, så racen fremgår som Dansk Landfår på stamtavlen. Henriette kontakter Steen Kobberøe fra SEGES.

Jakob: ØL modtager en del henvendelse fra folk som er interesserede i de gamle racer til naturpleje. For økologer er de gamle kvægracer særligt interessante da de tilsyneladende ikke får ikter og man derfor kan undlade ormekur med de fordele det har for insektfaunaen på naturarealer.

6. Svar fra ministeren på brev fra udvalget, herunder drøftelse af økonomi (Thorkild Lykke)

Thorkild orienterer: Christian Rahbjerg Madsen har svaret på henvendelsen. Der skal ikke forventes højere bevilling, men der er penge til rådighed til projekter, som man kan søge.

Anders supplerer: Det er formentlig mere driftsmidler, som f.eks. bruges til opfølgning på myndighedsprojekter ved AU samt i relation genbanksdrift og drift af ordningen for dyretilskud.

7. Orientering om igangværende projekter ved Århus Universitet (Morten Kargo)

Morten orienterer: Der er lavet en rapport baseret på genotypning af bestanden af malkekorthorn. Alle korthornskvæg der er egnet til bevaring, er sat på en liste som er leveret til SGAV. Fremadrettet vil afkom efter markerede dyr opnå markering og dermed og så ret til dyretilskud ifm. at de indsættes i avl. Dyr der ikke er markeret, men som potentielt opfylder kravene til markering må vurderes konkret på baggrund af genetisk test eller afstamning. Næste skridt er at lave en opdateret avlsplan på baggrund af optimal bidragsselektion. Målet i bevaringsavl er at mindske slægtskabet mellem dyr i kommende generationer. Det er derfor vigtigt, at der sker en styret avl, så enkelte dyr ikke bruges for meget. Hvis man bruger en tyr i for vid udstrækning, vil afkommet i næste generation være halvsøskende, hvilket leder til indavl i populationen fremadrettet.

Det blev diskuteret, hvordan markeringen i Kvægdatabasen kan gøres synlig for avlerne. Det samme er tilfældet for Jysk Kvæg hvor man også har en markering som for tiden ikke er synlig. SGAV vil undersøge med SEGES, hvor meget det vil kræve/koste at få gjort markeringen synlig for alle i Kvægdatabasen. En løsning på kort sigt kunne være at lægge udtræk af markerede dyr af hhv. Malkekorthorn og Jysk Kvæg op på SGAVs hjemmeside.

Det skal også undersøges, om der er behov for at ændre bekendtgørelsen for at kunne anvende markeringen i tilskudssagsbehandlingen.

SGAV er klar til at sende Korthorn-liste til SEGES til brug for markering af bevaringsværdige dyr i Kvægdatabasen baseret på projektet.

Baseret på projektet er tyren Ejbri Bo fra Ejgil Andersen udvalgt til tapning hos VikingGenetics. Tyren er afkom af Philpott Samson som der er importeret sæd af fra UK ifm. projektet. Sæden indlejres efterfølgende i Statens Genbank. Tyren ventes sat i karantæne i uge 43.

Der var snak om sæd af Malkekorthorn i genbanken. Det blev udspecificeret, at en bemærkning om, at sæd mangler EBL-test ikke betyder, at sæden ikke kan bestilles. Det kræver imidlertid, at avleren rekvirerer test for EBL og returnerer til SGAV, hvorefter bemærkningen kan slettes. Betingelserne lægges ud på hjemmesiden. Det samme gælder mulighederne for at rekquirere sæd fra de øvrige racer.

Ole: Har givetvis køer som har været insemineret med nogle af de beholdninger som mangler test for EBL på hundyr. Anders og Ole ser om det er muligt at få testet disse dyr.

SGAV har i foråret sendt en bestilling til AU på en indledende analyse til et avlsprogram for Dansk Landracesvin anno 1970. Den leverede rapport som foreslog mulige scenarier for et avlsprogram blev diskuteret på et møde for avlerne i september. Baseret på analysen og det efterfølgende avlsmøde

bestiller SGAV et projekt hos AU svarende til avlsprogrammet der tidligere er bestilt for Malkekorthorn.

8. Orientering om Statens Genbank (SGAV)

- Vedrørende back-up. Embedsmandskomiteen for Jordbrug og Skovbrug under Nordisk Ministerråd har bestilt en analyse af NordGens mulige bidrag til genbanksdrift for husdyr i Norden. Endeligt projekt skal beslutes til foråret 2027.
Morten understreger hvor vigtigt det er at have en back-up. Hele Bevaringsudvalget synes, at det er en god idé med en fælles nordisk genbank for dyr.
- Udlevering af to doser sæd af Jysk hingst, Holmgårds Lasse samt Helios til Avlsforeningen Den Jydske Hest jf. seneste møde.
- Flytning af sæd af Knabstrupper-hingsten John Wayne fra Højelse Hesteklinik til Nørlund Hestehospital.
- Flytning af sæd af fire bukke tappet i 2018. Sæden er overført fra Hillerød Hestepraksis til AU. Beholdningerne skal opdateres på hjemmesiden.
- Opfølgning på mulig instruktionsvideo vedrørende anvendelse af pillesæd. Kaj Abrahamsen fra VikingGenetics tog det videre til VikingDanmark som imidlertid var afvisende da de fandt, at det er et nicheområde.
Flemming oplyser, at de har talt om at gøre det i privat regi, da han kan inseminere. Henriette spørger, om der kunne være en fordel i at indlægge en henvisning til kontaktperson, hvis man har brug for hjælp. Flemming vil gerne stå som kontaktperson. Anders tager kontakt til Flemming.
- Fødevareregionen har meddelt VikingGenetics, at de ikke kan opbevare ikke klassificeret sæd i Statens Genbank i deres nybyggede faciliteter. SGAV har rettet henvendelse til Dyresundhed som har hjemtaget sagen og desuden lovet at kigge på den verserende sag om frigivelse af sæd underlagt karantæne. Det har ikke været muligt at få noget svar på status for processen. Muligt at sæden skal deles op i testet og ikke testet sæd og at karantæne sæden ikke kan opbevares hos VikingGenetics fremadrettet.
SGAV arbejder på en samlet afklaring.
Flemming spørger til de store mængder af Jysk Kvæg, der er klausuleret, og hvorfor. Anders oplyser, at det primært skyldes tidspunktet for tapning. En frigivelse vil kræve test på hundyr i karantæne.
- SGAV har lavet aftale med Viking om tapning af korthorn jf. tidligere punkt.
- Under snakken nævner Flemming, at tyren Øjy Chef i oversigten over genbanken står som værende opbevaret i strå. Det opbevares i piller. Anders og Flemming afstemmer så det kan blive rettet.

8. Indkomne forslag

- *Westergaardtyre står i dag som ubekendt race. Bør kunne rettes til f.eks. Jysk (Danske Husdyr)*
Flemming: Frustration over, at Westergaard fortsat står som ubekendt på intern racekode. Hvis alle kunne se markeringen som Jysk Kvæg kunne det måske afhjælpe noget af frustrationen, i forhold til en afdekning af om dyret er tilskudsberettiget. Umiddelbart er det ikke muligt at ændre i Kvægdatabasen, når der er huller i afstamningen.
- *Muligheder for at få de gamle kvægracer til at tælle som de små racer i gødningsregnskab. De er jo reelt ikke meget større end jersey (Danske Husdyr)*

Spørgsmålet hører til i SGAV, så Anders og Kristine vil gerne undersøge, hvilken enhed, der kan hjælpe med et svar. Morten oplyser at VikingGenetics også arbejder på at få en kategori af mindre kvæg til brug for RDM. Måske der kan gøres en fælles indsats for bevaringsracerne.

- *Få givet RDM-tyren Fyn Aram (stb.nr 32945) en bemærkning i brugsplanen om at han har Amerikansk Brunkvæg i afstamningen. Også selvom han er klausuleret (Danske Husdyr)*
Anders noterer det som bemærkning i oversigten over genbanken.

9. Til drøftelse (SGAV)

Mulighed for, at Statens Genbank overtager embryoer fra Hugo Pedersen

Thorkild foreslår, at det kan kasseres, bortset fra RDM, fordi de øvrige racer ikke er relevante for bevaringsarbejdet. Flemming forelægger spørgsmålet om SDM til afklaring hos Niels Martin og Jens Pedersen og vender tilbage til Anders. SGAV afklarer f.s.v. angår rettighederne til materialet og sætter gang i flytning efter tilbagemelding fra Flemming. Det blev besluttet, at embryoer alene er relevante i det omfang, at der findes skyllejournaler med angivelse af såvel far som mor.

Drift af genbanken

Retning for genbanksdriften. Yderligere sammenlægning – f.eks. flytte hingstesæd til Aarhus Universitet. Arbejde på at skaffe nye tanke mhp. øget sikkerhed og reduktion af lagerleje. Ville nok kun give mening at gøre i kombination.

Enighed om, at det giver mening at samle sæden på få lokationer. Man kunne også have en mindre back-up af kvægsæd ved AU.

Bekendtgørelse

Ændring grundet snarligt udløb af statsstøttegodkendelse. Det giver mulighed for tilpasninger og generel gennemgang.

SGAV afsøger muligheden for at bruge de minimis ordningen, hvilket vil give større frihed til at udforme tilskudsordningen, så man undgår at skulle indgå samarbejdsaftaler med avlerne og at avlerne skal opretholde en bestand af dyr for at kunne få tildelt tilskud. SGAV er i gang med at afklare om ansøgerne risikerer at ramme loftet for de minis, som ligger på 50.000€ over løbende tre år. Det er relevant, fordi beløbet inkluderer alle tilskud som tildeles efter de minimis for landbrugsområdet og ikke blot dyretilskud.

F.s.v. angår brug af indavlede dyr i avlen blev der argumenteret for, at man med den rette avlsplan kan krydse et indavlet avlsdyr og få vitalt afkom. Til gengæld er det vigtigt at fastholde, at man ikke kan få tilskud til avlsdyr som benyttes til indavl.

Mht. dødfødt afkom, er der et problem med dokumentation for heste. Det skal forklares i vejledningen og eventuelt blanketten hvordan afkommet i sådanne tilfælde skal være registreret i HesteData på hhv. hingst og hoppe, for at de racespecifikke krav kan tjekkes.

Med hensyn til Dansk Landfår og Ertebøllefår blev det fremført, at der ikke bør tildeles tilskud ved krydsning mellem de to racekoder. Det er lettere at blande end at dele op. Det specificeres i de racespecifikke krav.

Tiden var desværre knapp, så vi nåede ikke videre i drøftelserne, men det blev aftalt, at SGAV arbejder videre med bekendtgørelsen og indhenter input fra udvalget på et senere tidspunkt. Det blev nævnt at øvrige ændringer primært er præciseringer med henblik på, at få teksten i bekendtgørelse og bilag til at stemme overens med ordlyd og præsentation i Webdyr.

Inden den reviderede bekendtgørelses ikrafttræden, vil der være en offentlig høringsperiode.

10. Mulighed for avlermøde i november vs. januar/februar (Thorkild Lykke)

Input fra Hans Kronborg, Danske Husdyr, til SGAV. Bedre at vente til efter nytår.

Forslag om afholdelse på Det grønne museum den 16. eller 23. januar 2027.

Mulige oplægsemner:

- Rita Buttenschön fra Molslaboratoriet om afgræsning og naturpleje
- Gedeprojektet i Rold Skov
- Projekt Folk og Fæ
- AU om projekter
- Esben fra Det Grønne Museum om bacongrisen
- Generel intro fra SGAV om rammerne for bevaringen og betydningen af arbejdet
- En gennemgang fra eg. Danske Husdyr af racer og populationsstørrelser samt status

Datoen meldes ud så snart den er fastlagt. SGAV samler hovedemnerne i en mail som sendes til udvalget med en anmodning om yderligere input.

Programmet bør være klar senest medio november og meldes offentligt ud hurtigst muligt.

13. Eventuelt

Plan om at få lagt billeder af dyr på hjemmesiden. Send gerne billeder til bevaringspostkassen eller Anders.

Hvis der er forslag til ændringer i beskrivelserne af racerne, hører Anders det også gerne.

12. Strategisk retning for bevaringsarbejdet med husdyrgenetiske ressourcer

Der var ikke tid til det planlagte forløb, men gennem dagen dukkede der flere gange oplagte emner op til en strategisk retning for området. Særligt var udlægningen af arealer til nationalparker samt arealer udlagt ifm. grøn trepart et gennemgående tema. Hvordan kan man tænke bevaringsracerne ind i denne omstilling? Hvad skal retningen være for Statens Genbank. Hvordan får man tiltrukket og ”oplært” nye avlere i bevaringsarbejdet og hvordan får man tænkt krav og hensyn ind i bevaringsarbejdet som ikke kan reguleres med tilskud. Kan man lave et Webinar eller en ”manual/code of conduct”.

Fokus for den kommende strategi vil være på det samlede arbejde indenfor området frem for, som tidligere, snævert at fokusere på udvalgets arbejde. Dokumentet skal give en strategisk retning, der skal udpege formål og prioriteringer ud fra relevante temaer. Det vil desuden være fordelagtigt at få sat interessenter på mål og delmål, så der er en klar ansvarsfordeling i forhold til mere effektivt at komme i mål.

Udvalget har behov for tid til at drøfte udkastet og input. Der stiles efter at afholde en særskilt workshop og gerne inden jul.

Skriftlige bemærkninger til det allerede udsendte udkast kan sendes til Anders, som vil lave et opdateret udkast forud for en workshop.